

KOOLIUUENDUSLANE

S I S U:

B. Rea. Kooli uuendusrühma ülesandeid.

R. Dottrens. Vabadus ja individualiseeritud õpetus.

Vabaduspäev. Õpilastööde näiteid.

A. Seppel. Raamatu äärelõikaja.

Hõimunurk. A. Huuskonen. Vaikutelmia Tallinna pedagoogisilta päeviltä.

KOOLIÜENDUSLANE

EESTI ÕPETAJATE LIIDU PEDAGOOGILISE TOIMKONNA
JUURES OLEVA KOOLIÜENDUSRÜHMA BÜLLETÄÄN

Nr. 2.

Küünlakuu 1938.

5. aastakäik.

Ilmub 8 korda
aastas

Tellimishind eraldi „Õpetajate Lehest“ 50 s. aastas.

Kooliüendusrühma ülesandeid kooliüendustöö süvendamisel.

B. R e a.

Kooliüenduslaste ülesandeid võib jagada kahte peassa. Esimeseks oleks täiendada oma teadmisi ja süvendada ning edasi arendada kooliüenduse praktikat, et mitte ise seisma jääda surnud punktile ja maha jääda alaliselt uuenevast ja arenevast elust. Kooliüendusrühm — meie pedagoogilise liikumise aktiivse eelväena — ei tohi puhkama jääda senistele saavutustele ega väsida ja tema kohta on eriti maksev nõue: sool ei tohi tuimaks minna!

Erilist rõhku tuleks meil asetada individuaalse tööviisi süvendamisele. Kuna seni oli peamine rõhk asetatud (praktikas) tööjuhatuste kasutamisele — mis oli täiesti õigustatud ja loomulik, kuna see ala oli meile uus ja tundmatu, — siis tuleks nüüd hakata rohkem tähelepanu pöörama teistele individuaalse tööviisi võtetele, et mitte sattuda ühekülgsusesse. Kuid ühes sellega tuleb hoogsalt propageerida tööjuhatuste kasutamist. Meie tegevusala on ju nii mitmekesine ja komplitseeritud, et meid ähvardab alaliselt hädaoht mitte küllalt avaralt ja selgelt näha kõiki neid tegureid ja abinõusid, mille liidetud ja kooskõlaline tarvitamine suudab alles muuta õppe- ja kasvatustöö tulemusrikkaks. Jääme tihti peatuma vaid ühele printsiibile, ühele, ajajooksul mehhani-

seerunud võttele, unustades teised hädatarvilikud komponendid. Seni on rohkem viljeldust leidnud individuaalse tööviisi tarvitamine vanemais algkooli klasses, kuna nooremais on esikohal passiivsed õppeviisid. Peame püüdma, et laps harjuks juba esimesest õppeaastast alates töötama iseseisvalt, sest pärast on üleminek iseseisvale tööviisile palju raskem ja aeglasem. Sama on lugu, kui koolis tarvitatakse individuaalset tööviisi vaid mõnes üksikus aines. Ses küsimuses on palju kaasaraäkimise võimalusi koolijuhatajail, sest nende ülesandeks on kooli õppe- ja kasvatus-töö ühtlustamine. See ei tähenda kaugeltki, et peaks ühele või teisele teatud meetodit vägivaldselt peale suruma, vaid siin tuleb anda eeskuju ja selgitust, vähemalt peab aga kogu töö ikkagi rajatud olema isetegevuse- ja iseseisvuse-printsipiidele.

Meil on ilmunud peaaegu igas aines trükitud tööjuhatustekogud, mida on kasutatud juba mitmendat aastat. Nüüd peaksid juba selguma nende voorused ja nõrgad küljed ja õpetajad peaksid oma praktilise töö tähelepanekud teatavaks tegema, et tulevikus üht või teist muuta, täiendada ja korrigeerida.

Teiseks peaülesandeks oleks propageerida ja süvendada kooliuuendustööd oma töökaaslaste, oma kooli lastevanemate ja laiemate rahvakihtide hulgas. Nii kaua elame ja tegutseme eraldatud kihina, kuni uue kooli põhimõtted ja olemus pole pinda leidnud laiemais rahvakihtides ja meie avalikus arvamuses. Kahtlemata on, eriti viimaseil aastail, märgata erilist huvi meie kooli- ja kasvatusküsimuste kohta ja seda ka algkooli osas. Ent peame veel palju tegema, et muuta meie seltskonda kasvatusmeelsemaks ja -teadlikumaks. Meie suuremais ajalehis on ilmunud nüüdki kirjutisi väljaspoolt kooli tegelaste sulest, milles on ilmnenu täielik võhiklus ja teadmatus meie uue kooli küsimusis.

Millised praktilised abinõud ja võimalused on meil kasutada kooliuuendustöö propageerimiseks ja süvendamiseks? Peamiseks abinõuks jääb ikkagi trükisõna. Oma lähemate kaasvõitlejate hulgas on aga veel suurem mõju otsesel kokkupuutel ja suusõnalisel vestlusel. Suurt abi loodan kavatsetavaist nn. külastustundidest. Meile, kes ei saa näha oma töötagajärgi kas üldse või alles aastate ja aastakümnete järele, oleks eriti tähtis pisemgi võrdluse võimalus, kuid ka vilunud ja kogenud õpetaja saab halvimaltki tunnist ikkagi midagi uut või õpetlikku. Peaasi aga: uued mõtted pannakse liikvele. Külastustundide puhul tuleks aga võtta põhimõtteks: mitte „otsida“ vigu ja puudusi, vaid eeskätt

väärtuslikku, olgu see kui tahes väikeses annuses. Õppenõukogu koosolekud peaksid olema üheks esimeseks instantsiks kooliuuenduse propageerimisel. Tuleks muuta traditsiooniks, et ka õppenõukogu koosolekuid sisustatakse ettekannetega või asetatakse päevakorda õppe- ja kasvatustöö üksikuid probleeme üldiseks arutamiseks. On tõsi küll, et õpetajaskond on üle koormatud, et ollakse niikuinii väsinud ja tülinud igapäevsest tööst, kuid peame siis kärpima oma tööd mujalt, mitte aga otsesest õppe- ja kasvatustööst. Teiseks need ettekanded ja ühised arutlused tõstavad meie huvi otsese kutsetöö vastu, avardavad meie vaadet, tõstes meid kõrgemale igapäevse kutsetöö pisisajust. Lastevanemate koosolekuid (kehtivate määruste järgi peab neid korraldama vähemalt 2 korda aastas) tuleks samuti sisustada kooliuuenduslike küsimustega. Küsimused, mis võiksid arutlusele tulla, võivad olla kas pisemadki õppe- ja kasvatustöö detailid, kuid ka keerulisemat ja abstraktsemat probleemi võib kohandada ja populariseerida vastavaks kuulajaskonna vaimsele tasemele. Tähtsaks propageerimisabinõuks on ka koolinäitused. Eriti peaks kasutamist leidma ka rändnäitused. Pedagoogiline toimkond võiks koostada igal aastal sellise näituse, mida võiksid endale tellida tutvumiseks kohalikud õpetajate ühingud. Sellist näitust võiks siis saata ühingu piirkonnas koolist kooli teatud pikema tähtaja jooksul. „Kooliuuenduslase“ — kui rühma häälekandja — väljaandmist tuleks jätkata senisel kujul, sisustades teda rohkem praktiliste näidetega üksiktundide ja teemade läbitöötamisest, kus leiaks tarvilist tähelepanu kõik individuaalse tööviisi mitmekesised võtted.

Meie suuremate ajalehtede juures ilmuvad kord nädalas oma eriosakonnad majandusele, kodule ja perekonnale, filmile jne. Peaks sobitama kokkuleppe, et reserveeritaks ka koolile väike nurgake, kus käsitellaks ka kooliuuenduslike küsimusi.

Vabadus ja individualiseeritud õpetus.

R. D o t t r e n s .

2.

Me eristame individuaalset ehk isiklikku ja individualiseeritud tööd *).

Mulle meenub üks halb õpetaja, keda me tundma õppisime oma kutseelu algaastail. Igal hommikul, astudes klassi, ta ütles oma õpilastele: „Lahendage ülesanded 301, 302, 303 jne., ilma minult midagi küsimata,“ niipalju ta veel suvatses lisandada! Kuna ta harva kontrollis töid, igaüks töötas niipalju kui jätkus töötahet, või selle järgi, kuis meeldis arvuteadus!

Peame mõnna, et sel õpetajal polnud kuigi hea kuulsus. Kuid ta käsitas omamoodi individuaalset töömeetodit, kuigi sellisel kujul, mida ei tihkaks soovitada!

Individuaalne tööviis on alati tarvitusel olnudki klassides, ja õnnekombel paremates tingimustes! Pärast ühist õppeülesande käsitlemist on igal lapsel alati tulnud sooritada antud ülesande või valemi rakendustöid, pealegi keeluga, karistuse ähvardusel, teist aidata või teise abi vastu võtta.

See on pealepandud töö: kõik teevad ühte ja sedasama, mil-line ka ei oleks üksikute intelligentsustase, arusaamisaste, võime areng, töörütm. Ei ühtki valiku võimalust, kui mitte vahest joonistamisülesannete või emakeelsete kirjandite puhul. Kuid kummalgi alal pakuvad tööülesanded enamasti nii vähe huvi, et nad harva ergutavad lapsi neid tõesti iseloomustavaks isiklikuks tööks! Alles siis, kui õppekavva võeti „vabad kirjandid“ ja „vaba joonistamine“, võidi hinnata, kui palju andekust, kui rikkalikke väljendusvõimeid peitub õpilasis. Nende uute tehniliste nimetuste olemasolugi näitab paremini igast kommentaarist, kui suur muutus on selles mõttes teostunud mitte veel täiesti möödunud mineviku pedagoogilistes tõekspidamistes.

Individualiseeritud töö, nii nagu meie seda mõistame, on hoopis midagi muud. Siin on tegemist iga isikuga kohandatud, temale eriti ettevalmistatud tööga, kuna on osutunud tarvilikuks lasta temal teha seda tööd teatud, täpsalt kindlaksmääratud tingimustes. Ka selline töö pole õieti midagi uut: see on seesama, mida

---

*) Individuaalne tööviis meie pedag. kirjanduses tähendab sama, mis individualiseeritud töö R. D o t t r e n s'i käsituses. Toim.

teevad paljud õpetajad teatud juhtudel, küsitledes oma õpilasi. Teadlikult või mitte, nad kohandavad peaaegu alati oma küsimused iga lapse võimetega ja liigitavad küsimuste raskusi selliselt, et võida kasuga küsitleda võimalikult paljusid õpilasi.

Individualiseeritud töö ei seisne, meie arvates, mitte selles, et panna kõiki individuaalselt tegema ühte ja sama tööd, vaid selles, et igauhele valida seda eritööd, mis temale kohane. Me ei pea individualiseeritud tööd samuti mitte mingiks lõppsihiks, vaid pigemini tarvilikuks abinõuks, mis seoses teiste abinõudega kindlustaks lapsele normaalset arengut ja tema vaimu soodsaimat kujundamist.

Me oleme nii harjunud õpilaste klassidesse liigitamise ja kollektiivse õppetööga, et raske on kujutella ka teissugust võimalikku üldistavat õppeviisi, kus iga laps töötaks teatud määral omaette. Ja ometi õppemeetodid, mida tarvitatakse päris piskestega: Montessori, Decroly, Descoedres, ja päris suurtega: ülikool, tõestavad meile mitte ainult muutuse võimalust, vaid ka selle tarvilikkust.

Vaatleme seda, mis juba olemas.

Näib nii, nagu hoolitsetaks kahes äärmuses, lasteaias ja ülikoolis palju enam kui alg- ja keskkoolis õppetöö kahekordse sihi saavutamise eest: anda isikule haridust ja anda temale võimalus omandada tema temperamendile ja tema võimetele eriti kohast töömeetodit.

Enne Fröbel ja meie päevil Montessori ja Decroly on võimalikuks pidanud kohandada koolieelsele õpetusele individuaalse töö mitmekesiseid menetlusi, millede abil toimub meelte arendamine ja mis on isiku intellektuaalse kasvatuse sissejuhatuseks. Vaba, isikliku tegevusega, kasvatavate mängudega asendati vana pedagoogikat, mis nõudis ristitatud käsivarsi, avatud kõrvu ja kustinud pilke, ja noid kollektiivseid õppetunde, millede jooksul kogeldes joriseti b, a, ba.

Samuti ülikool tahab üliõpilasi viia uurimistööni ja individuaalse tööni. Et neis mõlemais õppeasutustes nii mõnigi edusamm on veel alles teostamata, selles ei kahtle keegi. Kuid on vaid õiglane tunnustada nende peamist muret, mis on sihitud sellele, et õpetaja *ex cathedra* õpetamist oma vältimatu kaasnähtega, õpilase enama või vähema passiivsusega (kuna tema peamine töö on kordamises ja ära õppimises) asendada teiste vahendusviisega, mis õpetajat kohustavad kujundama vaimu, selle asemel et teda vaid

teadmistega varustada. Lõppsiht ei olegi ju teadmiste hulga omandamine, vaid anda igauhele võimalust ja tahet iseseisvalt jätkata ise oma arendamist.

Individualiseeritud õppeviisid vaid võib arvestada ühe ja sama klassi õpilaste intelligentsuse vahet, võimelisuse vahesid ühes ja samas isikus, tema töörütmid ja selle kõikumisi, tema affektilisi reaktsioone, tema väsimust, kõiki neid isiklikke faktoreid, millest sõltuvad tema töö ja tema käitumine koolis.

Kokkuvõttes, kasvatusprobleemid seisnevad peamiselt selles, et kindlustada konkreetseid suhteid laste tähtsuse ja nende vahel, kes peavad olema abiks selle arendamisel, nimelt vanemad ja õpetajad. Kasvatus seisab selles, et ratsionaalselt korraldada neid suhteid, andes tähtsaima osa etendada sisemistele jõududele. Õpetuse individualiseerimine tähendab igauhe enesekasvatustõrjude ressursse, või teiste sõnadega, tema individuaalsuse arvesse võtmist. Õnnestumise võti asetseb vaid selles. Asjata oleks seda otsida teisal, nii kaua kui ei taheta arvestada lapse individuaalsust, ja teda sellekohaselt ka kohelda.

Kollektiivne õpetus — mis on mõeldud hüpoteetilise keskmise õpilase jaoks, tõeliste õpilaste kahjuks, — kahjustab peamiselt häid ja nõrku õpilasi, vaatamata õpetajate pingutustele, anda igauhele seda, mis temale sobib.

Klassi sellisena ründavadki individuaalse õpetusviisi apostolid, teiste seas ka Parkhurst. Kuid lapse individuaalsuse arvestamine ei tähenda vaid iga isiku intellektuaalse töö korraldamist, ta tähendab ka tema kõlblate, affektiliste ja sotsiaalsete nõuete rahuldamist.

Tema sügavamaid tarvidusi on, et ta tahab elada, mängida, töötada koos teiste lastega.

Bovet' ja Piaget' tööd on selgitanud, kuid võrra suurt tähtsust omab selline koostöö laste vahel nende iseloomu, vaimu ja kõne-õppimise arendamises.

Nii siis, kui kõneleme individualiseeritud õpetusest, meie ei arva sellega hoopiski mitte säärast õpetusviisi, mis täiesti eraldaks lapsi üksteisest, otsekui üksiklasi.

Ärgu unustatagu, et last tuleb ette valmistada elule ühiskonnas, ja et ta võib omandada teatud mõisteid või teatud harjumusi vaid elades teiste seltsis.

Individualiseeritud töö organiseerimine klassis ja selle liitmine kollektiivse õpetusega moodustavad koolitöö kahe tehnika

ühendi, mis kõrgelt ületab harilikes tingimustes toimuvat õpetusviisi.

Me ei tahaks veel pikemalt peatuda individualiseeritud töö paremusil, seda enam, et tulemuste vahel, mis selle abil võiks saavutada seal, kus see tehnika on täielikult viimistletud, nagu näiteks Winnetkas, ja sellel algamise ja katsetamiste ajajärgul meie endi saavutatud väheste kogemuste vahel on suur vahe, mida meie ei püüagi varjata.

Pole ja võimalik siis, kui alles ettevaatlikult hakatakse piirama kollektiivset õpetust ja tarvitusele võtma individualiseeritud tööviisi sel kujul, nagu meie teda oleme defineerinud, nii siis, kobamiste ja uurimiste ajajärgus saavutada juba kõike seda, mida ta töötab anda, kuid meie veene on kindel. Tulevikus võib iga laps, tänu sellele tööviisile, areneda oma kalduvuste kohaselt, kuna tema arenemist vaid tasakaalustatakse ja valvatakse; igaüks võib töötada oma enese rütmi järele, ilma et sellega oleks kitsendatud kasvataja positiivne tegevus, kui on vaja paremini teha või parandada.

Individualiseeritud töö saab olema töökooli viljakamaid vorme. Seda võib ka iga õpetaja ettevaatlikult ja suurema raskusega oma klassis progressiivselt tarvitusele võtta, sest ta ei tühista teisi tööviise, milledega üheaegselt tedagi võib tarvitada.

Vabariigi aastapäev.

Õpilastööde näiteid üldõpetuslikus käsitluses.

I. õppeaasta.

(Tallinna 12. algkool, Silvia M.)

Kursiiviga on toodud õpilase töö täpne sisu. Numbrid tähistavad üksikuid lehekülgi töövihikus.

1. VABARIIGI AASTAPÄEV.

Täishäälikud — sinise, kaashäälikud hariliku pliiatsiga. Lehekülje ülemisel ja alumisel äärel kaks rahvuslippu. Ülal paremal — kuupäev 19. II 35. Lehekülje kirjutuspind on ümber piiratud sinise joonega. Nii ka edaspidises.

2. Laupäeval, 24. veebruaril on EESTI VABARIIGI aastapäev. 20. II 35. Kolm rida tähte A (kirjutusharjutus). Kaks rida tähte A, siis kirjutus:

3. Aktus. Aktus. Aastapäeva aktus on reedel.

4. Aino ütleb aktusel salmi.

Järgneb joonistus päälkirjaga: *Maja lipuehtes.*

5. Vt. joonis.

6. 22. II 35. Siidpaberist väljalõigatud ja äärelt vihikusse kinnitatud rahvuslipuke.

7. Ajalehest väljalõigatud ja vihikusse kleebitud kindral J. Laidoneri pilt.

8. Kaks joonistust — lapsed rahvarõivais allkirjaga *Taimi ja Olivia rahvariides.*

9. 26. II 35. — VABADUSPÄEVA PÜHITSEMINE.

10. Laupäeval, 24. veebruaril pühitseti vabaduspäeva. Majadel

11. ja trammidel lehvisid lipud. Kirikutes peeti jumalateenistust.

12. Vabadusplatsil oli paraad. Olid aktused ja pidud. Õhtul oli ilutulestik.

Järgneb värvilistest ringikestest pliiatsiga moodustatud 17 ja XVII. Samasugune kaunistis ka lehekülje äärtel.

12. Riigivanem K. Pätsi pilt (kustki välja lõigatud). Ümber ringi kaunistis rahvusvärvidega.

13. 27. II 35. — $3 \cdot 2 + 2 \cdot 4 = 14$

$$4 \cdot 2 + 3 \cdot 3 = 17$$

$$2 \cdot 4 + 9 \cdot 3 = 11$$

$$2 \cdot 3 + 10 \cdot 2 = 11$$

$$8 + 7 - 3 \cdot 2 = 9$$

Kaunistis värvilistest ringikestest: *EV*

14. *MEIE ENDISED RIIGIVANEMAD.*

Järgneb seitse välja lõigatud ja vihikusse kleebitud pilti.

15. ja 16. Ülal üle 2 lehek. ajalehest väljalõigatud Toompää lossi pilt.

AKTUS (värviliste tähtedega).

Meie koolis oli aktus 23. veebruaril. Koolijuhataja pidas kõne härra K. Pätsust ja tema elust. Neli neljanda

17. *klassi last jutustasid härra K. Pätsust. Meie ütlesime: „Mis meil kaunis, mis meil kallis, mis meil kallis, püha*

18. *on, see meie kindel side, see on meie kõigi õnn.“*

M ä r k u s: Parandusi töös ei esine.

II. õppeaasta.

(Nõmme linna Hiiu algkool.)

Töö on valmistatud brošüürina. Hallist paberist kaanel:
Nr. 11 — 1936.

Eesti vabariigi 18. aastapäev. Virve K.

1. Värvilisest paberist väljalõigatud tammeoksi, Eesti vapp must-sinise äärega ja arv 1918.

2. Tühi.

- 3.—4. Joonistus (värvpliatsitega): *Minu kodu.* Töö on tehtud sulfiitpaberil.

5. *Minu isamajakene* (1. salm).

6. Sama, 2. salm.

Minu kodu.

Mul on kena ja kaunis kodu. Seal on kass ja koer. Need loomad on mulle armsad. Kodus on nii armas olla, et ma ei saa iial temast lahkuda.

7. *Emal on iga päev palju talitusi, ma aitan tal lõunat valmistada, kui tal on kiire. Vahest teeb kass kurja, siis noomib ema teda. Koer valvab alati hoovi, sest temalgi on armas kodu. Mu maja asub metsa sees. Seal lendab palju linde. Aias kasvab suvel palju lilli ja marju. Ma armastan oma kodu, sest ta on minu sünnipaik. Elu on mul kodus kõige armsam. Vahest ei taha ma kooli tulla, nii armas on mulle minu kodu.*

M ä r k u s: Parandusi ei ole, nähtavasti kollektiivtöö.

8. *Meie kodumaa.*

Meie kodumaa on küll väike, kuid ta on meile siiski armas. Eesti tähtsamad linnad on: Tallinn, Tartu, Pärnu, Narva, Haapsalu jne.

Meie kodumaa ulatub Soome lahest Lätvi piirini ja Läänemere Peipsi järveni.

Vabaduspäeval s. o. 24 veebruaril ehib igat maja linnas kummal sinimust-valge lipp.

9.

Paraadil.

<i>Tule- tõrjujaid</i>	<i>Läksid paraadile:</i>	<i>Arvutamine:</i>	<i>Palju jää koju:</i>
<i>oli:</i>		1) $63 : 3 = 21$	
<i>63</i>	$\frac{1}{3}$	2) $63 - 21 = 42$	<i>42</i>
<i>38</i>	$\frac{1}{2}$	1) $38 : 2 = 19$	
		2) $38 - 19 = 19$	<i>19</i>
<i>48</i>	$\frac{1}{4}$	1) $48 : 4 = 12$	
		2) $48 - 12 = 36$	<i>36</i>
<i>55</i>	$\frac{1}{6}$	1) $55 : 5 = 15$	
		2) $55 - 15 = 40$	<i>40</i>

Veerud on eraldatud joonega. NB. Viimases ülesandes viga!

10. Päälkiri ehtekirjas: *Vabaduspäevaks.*

Järgneb kaks salmi: See maa, kus ...

11.—12. Joonistus: *Eesti lipp.* (See leht on joonistuspaberist.)

13. 3. salm: *See maa, kus ...*

Vabariigi aastapäev.

24. veebruaril on meie kodumaa sünnipäev. 18 aastat tagasi sel päeval vabanes isamaa võõra võimu alt ja sai iseseisvaks. Seda päeva pühitseb igauks Eestis.

14. *Meie koolis peetakse juba homme Vabariigi aastapäeva puhul aktus. Valmistasime juba täna selleks sinimust-valged lipud.*

M ä r k u s: *rasvasega — parandus.*

Ülesanne.

Hans tegi 12 lippu, Ellen aga 2 korda rohkem. Mitu lippu tegi Ellen.

Lahendus.

$$2 \cdot 12 = 2 \cdot 10 + 2 \cdot 2 = 24 \text{ lippu tegi Ellen.}$$

15.

Harjutus.

$$2 \cdot 14 = 2 \cdot 10 + 2 \cdot 4 = 28$$

$$3 \cdot 15 = 3 \cdot 10 + 3 \cdot 5 = 45$$

$$3 \cdot 17 = 3 \cdot 10 + 3 \cdot 7 = 51$$

$$4 \cdot 14 = 4 \cdot 10 + 4 \cdot 4 = 56$$

Eesti lipp (esimene salm).

16. *Kuidas möödus vabaduspäev.*
Eile 24. veebruaril oli Vabariigi 18. aastapäev. Harilikult on sel päeval igas Eesti linnas paraad, eile aga jäi paraad külma ilma tõttu ära. Aastapäeva puhul ehtis kogu Eesti maju sini-must-valge lipp. Peeti ka pidulikke aktuseid ja mälestati Vabadussõjas langenuid. Ka Nõmme jaama ehtis
17. *ilutulestik ja männiokstest pärjad.*

*Harjutus.**Meie maja katusel oli Vabaduspäeval eesti lipp.**Teistel majadel lehvisid ka ilusad eesti lipud.**Mina tegin ise omale lipu.**Koolimaja uktsel oli kaks lippu.*

- 18.
- Paraadil oli palju lippe.*

*Mõni õpilane oli aktusel lipuga.**Lapsed olid koolis aktusel lippudega.**„Langenud kangelasile“ (1. salm).*

- 19.
- „Langenud kangelasile“ — 2 järgnevat salmi.*

- 20.
- Sama, viimse salmi lõpp.*

- 21.—22.
- Joonistus: Vabadussõjas langenute mälestusmärk (sulfiitpaberil).*

Raamatu äärelõikaja.

A. Seppel.

Algkooli õppekavas on poeglaste tööõpetuse osas raamatuköitmine märgitud kladeköitena V klassis ja hariliku kumerdatud seljaga köitena VI klassis. Vajadus raamatuköitmise oskuse õppimiseks on suur, sest õpilaste ja kooli raamatud tahavad köitmist, kodus seda tööd tavaliselt aga ei tehta. Peaaegu ainukeseks õpetajaks sellel alal on kool.

Kooli raamatutega on eriti paha lugu, sest sügavale juurdunud halva kombe kohaselt käideldakse neid üldiselt halvemini oma

raamatutest. Kooli ja kooliülalpidaja summasid raamatute köitmiseks ei jätku. Kui valla eelarves kooli raamatukogu toetamiseks seisab vaid 5—15 krooni, mis sellest siis saab uusi hankida või vanu köita. Siis peab küll kool jõudu pingutama, et aga odavamalt toime tulla. Seepärast on mitmel pool koolides raamatuköitmisele rohkem tähelepanu kingitud ja selle jaoks rohkem aega kulutatud, kui seda nõuab ametlik õppekava.

Tegelikult pole raamatuköitmise ükski võte õpilastele üle jõu käiv. See töö nõuab õpilastelt peamiselt täpsust ja tähelepanu. Jõukohasuse poolest võiks kladeköidet koolis käsitleda juba kolmandast klassist alates ja kumerdatud seljaga köitega neljandas klassis tasapisi tegelda. Käsitööõpetajal on selle tööga nooremates klassides küll rohkem vaeva ja ta silm peab järelevalve teostamisel olema eriti hoolas, kuid toime tullakse tööga siiski, sest poisid on sellest alast huvitatud. Saavad nad ju siin omandatud tööoskust oma raamatute köitmisel kohe praktiliselt kasutada.

Raamatuköitmise käsitlemise koolis teeb raskeks asjaolu, et senini on puudunud rahuldavalt töötavad seadised raamatu äärte lõikamiseks. Suures osas koolides on tarvitamisel ratasteralised äärelõikajad, kuid on ka palju neid koole, kus selleks on kasutada vaid harilik papptöönuga ja joonlaud ning sagedasti on viimane veel puust. Loomulikult on töötulemused siis nigelad, sest säärase tööriistade käsitsemine nõuab täiskasvanu oskust ja jõudu. Viletate tööriistade tõttu tuleb siis ühe köitmise puhul raamatu ääri mitmel korral lõigata ja lõpuks on raamat sõna otsekoheses mõttes ära „poogitud“, nagu raamatuköitmist mitmel pool rahvapärastelt nimetatakse.

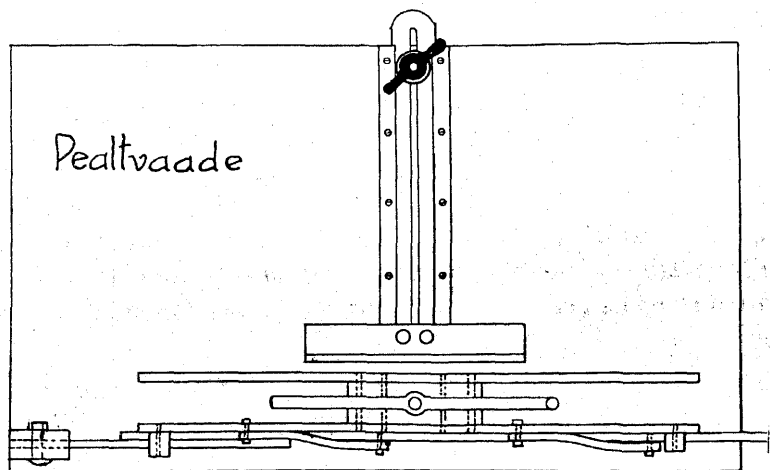
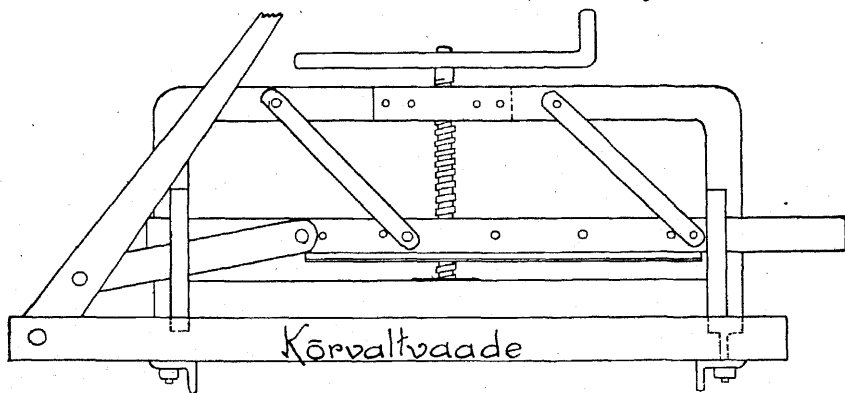
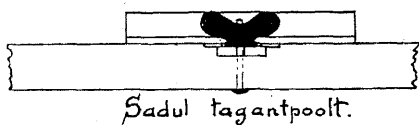
Olen katsunud paremaid töötulemusi saavutada tööjaotuse abil. Panin sobivad poisid lehti parandama, teised õmblema, kolmandad ääri lõikama jne., kuid tulemuseks oli tülpimus. Ei ole huvitav masinana sooritada üht ja sama võtet. Igaüks soovib ise midagi valmis teha ja oma töö tulemuse üle rõõmustuda. Tööjaotuse korral ei ole aga õiget tegijat ega ka rõõmustajat. Töörõõm haihtub; seda tähtsat momenti ei tohi unustada.

Juhuslikult nägin ühes naabruses asuvas koolis, et sääline juhataja sama küsimuse juures raskuse ees seistes, asjale praktilist lahendust otsides ise oli konstrueerinud äärelõikaja, mis esimese katsena küll ei olnud puudusteta, kuid mis põhimõttelt oli siiski õige. Seda põhimõtet arendades ja viimistelles sain äärelõikaja, mis teeb korraliku töö, on õpilastele käsitlemiseks jõu-

kohane ja mille hankimine koolile ei ole seotud eriliselt suurte kuludega. Allpool avaldan selle äärelõikaja kirjelduse ühes joonistega, nii et säärase valmistamine kooli tööpetaja järelevalvel vastavate meistrite poolt oleks võimalik.

Raamatu äärelõikaja

Määt 1:10

Äärelõikaja aluseks on vähemalt 6 cm paksusest täiesti kuivast plangust valmistatud alus 60×100 cm suuruses. Selle esiäärele on monteeritud kaks $1 \times 4,5$ cm rauast painutatud poognat surumiskruvi, -paku ja löikemehhanismi hoidmiseks. Pooga-

nate alumised otsad ulatuvad läbi aluslaua ja selle alla paigutatud nurkraua ning on viimaste külge mutrite abil kinnitatud. Tugipoognate ülemiste äärte külge, keskele, on needitud $5 \times 6 \times 18$ cm rauatükk, millest käib läbi 2,5 cm läbimõõduga ja 30 cm pikkune laiavindiline kruvi. Kruvi vindil tuleb keerde ühe cm kohta umbes 2,6. See kruvi ühes selle juurde kuuluva rauatükiga on äärelõikaja kallim osa, sest selle peab tellima mõnelt suuremalt töökojalt, kus treipink laiavindilise kruvi lõikamiseks olemas. Kruvi ülemise otsa külge tuleb võti, mille üks ots olgu käänatud ülespoole, et oleks võimalik seda vändana kasutades kruvi vabalt keerutada ja lõpuks kahe käega hoides või koguni kahe poisi jõul lõigatavat raamatut täiesti kõvasti kinni pressida. Kruvi alumise otsa külge on kinnitatud surumispakk, mis on tehtud 5×8 cm mõõdus sitkest puust. Surumispaku otsad liiguvad tugipoognate vahel, nii et paku ääred moodustavad tugipoognate väliskülgedega ühise sirge.

Esimese tugipoogna külge on kinnitatud $1 \times 2,5$ cm rauast klambrid. Klambrites liigub terahoidja. See on nagu poognadki $1 \times 4,5$ cm rauast ja selle sisemise ääre külge on viie kruviga kinnitatud 50 cm pikkune tera. Viimase saab hõlpsalt valmistada tarvitatud kaatersae lehest, milliseid saeveskitest müüakse mõnekümne sendi eest. Terahoidja on esimese poogna külge kinnitatud kahe 25 cm pikkuse $1 \times 2,5$ cm rauast liigendiga. Liigendite täpsest paigutamisest oleneb tera liikumine ja korralik töö, seepärast peab nende asetus olema täpne. Terahoidja on liikuva vahelüüi kaudu ühendatud tugeva puust kangiga, mille teine ots kinnitatud aluse vasakpoolse serva külge. Kangi pikkus võib olla umbes 85 cm. Kui kangi väljapoole tõmmata, tõmbab see terahoidja liigendite tõttu kaarja liikumisega edasi ja alla ning tera lõikab raamatu ääre ühe lõikega siledalt maha.

Kuna tera lõigatavast raamatust läbi tungides rikub alust, on soovitatav selle alla nootida 2×2 cm soon ja sellesse paigutada vahetatav liist. Ka võib lõikamise puhul paigutada raamatu alla papitüki.

Et lõiked alati sünniksivad täisnurkselt, selleks on aluse tagumisele küljele kinnitatud sadul, mis laseb ennast vajadusele vastavalt liigutada terale lähemale ja kaugemale, kuid jääb alati teraga rööbiti. Lõikamise puhul surutakse raamatu selg või lõigatud külge vastu sadulat ja lõiked sünnivad korralikult.

Korralikult konstrueeritud äärelõikajaga võib vabalt lõigata igasuguses paksuses raamatuid ja pole karta nende rikkumist. Seni kõige raskemaks tööks peetud äärelõikamine muutub pois-tele üheks huvitavamaks tegevuseks. Aga vabalt ei tohi seda riista-puud mitte pidada, kui lapsed ka muul ajal pääle töötundide ta lähedusse võivad minna, sest sõrme või varba ära lõikamine pole raamatu ääre lõikamisest raskem. Õnnetusi võib vältida kangi keti ja taba abil tugipoogna külge lukustamisega.

Hõimunurk.

Vaikutelmia Tallinnan pedagogisilta päiviltä *).

Viron Opettajain Liiton edustajiston kokous ja yleiset pedagogiset päivät pidettiin Tallinnassa joulukuun 28—30 p:nä. Opettaja N. OKSANEN ja allekirjoittanut olivat siellä edustamassa Suomen kouluväkeä ja kuten aina ennenkin, saimme nytkin ystävällisen vastaanoton puheineen ym.

Edustajiston kokoukessa tehtiin selkoa kuluneesta lukuvuo-desta ja keskusteltiin toimintasuunnitelmasta. Vuosikertomuk-sesta ilmeni, että työtä oli tehty monella eri linjalla, varsinkin pedagoginen sekä Suomi- ja raittiustoimikunnat olivat innok-kaasti toimineet; monet suuret kurssit oli vuoden aikana jär-jestetty: koulunuudistuskurssit Tartossa, äidinkielen ja käsityö-kurssit Tallinnassa ynnä koulukongressin järjestely Helsingissä. Suomalaisia edustajia oli ollut jokaisella kurssilla. Lukuvuoden 1937—38 suunnitelmiin kuuluu paitsi nämä pedagogiset päivät, jonkin erikoisen aineen kurssit kevätpuolella ja pedagoginen viikko kesällä. Suunnitelmista puhuen mainittakoon, että liiton taholta on ryhdytty toimenpiteisiin Viron koulun historian kirjoittamiseksi ja julkaisemiseksi (vuosilta 1918—1938). Samoin on suunniteilla erikoisen pedagogisen peruskirja-kokoelman laati-minen ja toimittaminen.

Pedagogisten päivien avaamisen toimittivat opetusministeri A. Jaakson ja johtaja A. Roos. Edellinen korosti esityksessään, ettei opettajien kokoontuminen ole mikään muotiasia, vaan että siinä ilmenee tosi tarve saada uusia herätteitä ja virkistystä. Avajaisissa toi opettaja N. Oksanen Suomen Kansakoulunopet-tajain Liiton terveiset puheessaan, joka otettiin sängen lämpi-

*) Kirjutuse sisu peaks küllalt tuttav olema, nii et sõnaseletusi ei ole vaja. Selle kirjutuse tõi „Opettajain Lehti“ nr. 2 — 1938. Toim.

mästi vastaan. Tohtori A. Koortin sairauden takia esitelmöi johtaja A. Roos nykyisen kasvatuksen hengestä, viitaten mm. siihen, että nykyisin on kasvatuksen, varsinkin kansalaiskasvatuksen, merkitys suuresti kasvanut. Kouluhallituksen ylijohtaja V. Alttoa piti mielenkiintoisen esitelmän: *Kansakoulun osa yhteiskunnassa*. Viron kansan luku- ja kirjoitustaitoisten luku on noin 95—97%, mutta koulunkäynti ei ole silti yhtä täydellistä, sillä on huomattava prosentti sellaisia lapsia, jotka jättävät koulunkäynnin kesken. Siksi on kansakoulun merkitystä yhä selvitettävä.

Maisteri M. Meius'in ja johtaja J. Käis'in luennot olivat yleisesitysten viimeiset ensimmäisenä kokouspäivänä. Jälkimmäisen aiheena oli: *Koulunuudistustyö yksilöllisyyden muodostamisen ja sosiaalisen kasvatuksen palveluksessa*. — Kasvatuksen tarkoituksena ovat nyt etupäässä valtiolliset näkökohdat monessa maassa. Diktatuurimaissa tunnustetaan vain joko kollektivismi tai etatismi. Kansanvaltaisissa maissa pyritään vahvistamaan demokraattista ajatustapaa ja maailmankatso- musta. Vironkin koulun tehtävänä olkoon kasvattaa kansan- valtaiselle yhteiskunnalle mahdollisimman hyviä kansalaisia. Eritoten puhuja korosti vapauden merkitystä kasvatuksessa. Sen vallitessa yksilöllisyys pääsee oikeuksiinsa eikä yhteiskun- nallinen näkökohta jää syrjään. Näin nämä kaksi täydentävät toisiaan, kuten erikoisesti Englannin koulujen kokemus todis- taa. Koulujen opettajien ja tarkastajien tulee aina pitää mie- lessään, ettei ole yhdentekevää, millä tavoin lapset koulussa oppivat, sillä kun nyt on saatu uusiakin metoodeja, joiden avulla työntulokset saadaan psykologisten kokeilujen mukaan vähem- mällä energian käytöllä ja oppilaita kiinnostavalla tavalla, niin käytettäköön näitä uusia työtapoja.

Itapuolella oli useita, yksinomaan koulu-uudistustyötä koske- via esityksiä ja selostuksia, joista selveni, että veljeskansam- me keskuuteen ovat uudet kouluvirtaukset jo laajalti levinneet. Päiville oli saapunut runsaasti osanottajia, yli 500, ja saivat he varmaan paljon herätteitä ja virikkeitä, niinkuin mekin suoma- laiset koulumiehet.

Aarne Huuskonen.

Trükitud 7. veebr. 1938.

Toimetuse aadress: Tartu, Tähe 77-3.

Vastutav ja tegevtoimetaja Joh. Käis.

Väljaandja „Õpetaja“, Tallinn, Pühavaimu 11.

O./ü. „Ilutrükk“, Tartu, 1938.

Hind 20 senti.